

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 2 (39)

Ужгород – 2016

ISSN 2524-0609

УДК 371; 378; 364

Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 2 (39)

Редакційна колегія

Головний редактор:

Козубовська І.В. доктор педагогічних наук, професор кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Заступник головного редактора:

Бартош О.П. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Відповідальний за випуск:

Опачко М.В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, ДВНЗ «УжНУ»

Члени редколегії:

Козловська І.М. доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, ДВНЗ «УжНУ»

Староста В.І. доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, ДВНЗ «УжНУ»

Шандор Ф.Ф. доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Букач М.М. доктор педагогічних наук, професор, Миколаївський національний університет ім.В.О.Сухомлинського

Мешко Г.М. доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

Поліщук В.А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

Товканець Г.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет

Кіш Янош, доктор психології, професор, Дебреценський університет, Угорщина

Норман Джудіт, доктор соціальної роботи, професор, Університет Брігам Янг, США

Рецензенти:

Янкович О.І. доктор педагогічних наук, професор

Вегеш М.М. доктор історичних наук, професор

Адреса редакції:

88017, м. Ужгород, вул. Університетська, 14, факультет суспільних наук, кімн. 218,

тел.: +38 (0312) 64-03-14, e-mail: f-susp@uzhnu.edu.ua

Офіційний сайт збірника: <http://libuzhnu.brinkster.net/cat4.aspx?seria=6>

Засновник і видавець збірника наукових праць – Ужгородський національний університет.

Адреса: 88000, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46.

Збірник наукових праць видається з березня 1998 р., виходить двічі на рік.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 р.

Збірник наукових праць перереєстровано як друковане періодичне видання, включене до переліку наукових фахових видань України, галузі науки – педагогічні, що затверджений Наказом МОН України від 09.03.2016 р. № 241 (додаток 9, позиція 78).

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол №6 від 16 червня 2016 року

© Ужгородський національний університет, 2016

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 2 (39)

Ужгород – 2016

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»

SCIENTIFIC HERALD OF
UZHHOROD UNIVERSITY

ISSN 2524-0609

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Collection of Scientific Works

Issue 2 (39)

Uzhhorod – 2016

ЗМІСТ

Атрошенко Тетяна. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	11
Барановська Олена. РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ: ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	15
Барладим Валентина. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ГРУП СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ЗАСОБУ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ	18
Басай Надія. РЕАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ЧЕРЕЗ ДІАЛОГ КУЛЬТУР У ЗМІСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ «НІМЕЦЬКОМОВНІ КРАЇНИ».....	21
Бичок Алла. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ	27
Бондар Тамара. ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У США ...	30
Борщ Костянтин. АЛКОГОЛІЗМ ЯК ФОРМА ДЕВІАТИВНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОВЕДІНКИ: НАСЛІДКИ ТА ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ.....	35
Брюханова Тетяна. ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ	39
Ваколя Зоряна. ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ (НА ОСНОВІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРЕСИ ЗАКАРПАТТЯ 1920-1930 рр.)	41
Васильєва Ганна, Гайсак Іван, Тополянський Сергій. ДО ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИКА ЯДРА І ЕЛЕМЕНТАРНИХ ЧАСТИНОК»	45
Велущак Марина. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В США	48
Вербицька Вікторія. БУХГАЛТЕРСЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	52
Голубенко Тетяна. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗДІЙСНЕННЯ ПАТРОНАЖНОЇ РОБОТИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	55
Горішна Надія. ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: СУТНІСТЬ І КРИТЕРІЇ	58
Горленко Валентина. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ІК-КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	62
Гуменюк Сергій. ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ВИМОГА ЧАСУ	68
Данко Дана, Сойма Наталія. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З «ДІТЬМИ ГРУПИ РИЗИКУ»	71
Довганич Мирослава. ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АУДІОЛІНГВАЛЬНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	74
Зобенько Наталія. СУЧАСНИЙ СТАН ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ	77
Ігнатенко Наталія. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ	81
Іконнікова Марина. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФІЛОЛОГІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ НІМЕЧЧИНИ.....	85
Калаур Світлана. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ПРИНЦІПІВ, ПОКЛАДЕНИХ В ОСНОВУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ	89
Кампов Світлана. СПІВПРАЦЯ СІМ'Ї ТА ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ.....	93
Канюк Олександра. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	97
Кіш Надія. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	101
Козубовська Ірина, Сідун Лариса. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ РІВНОСТІ.....	105
Копилова Світлана. ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	109
Кравчина Тетяна. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	114
Криворучко Аліна. ЗМІСТОВО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ	117

Кучерук Оксана. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ.....	122
Лещук Галина, Петришин Людмила. ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНУ СТАБІЛЬНІСТЬ У СУСПІЛЬСТВІ	126
Маляр Любов. РОЗВИТОК ШКІЛЬНИЦТВА ТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВИТИ НА ЗАКАРПАТТІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ.....	129
Маріюнда Іван. ОСОБЛИВОСТІ ВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	133
Маргинець Лілія. ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ УЧИТЕЛІВ	137
Марфинець Надія. ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	140
Меркулова Наталя, Мільчевська Ганна. УПРАВЛІНСЬКІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	144
Мовчан Лариса. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ШВЕЦІЇ.....	147
Нагорняк Світлана. СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРАВОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ ПРАВОЗНАВСТВО.....	150
Олійник Галина. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	154
Олійник Катерина. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТРЕНІНГІВ	157
Оліховська Любов. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	161
Омельчук Олександр. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ШКОЛЯРІВ ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИМ ПРОФІЛЕМ.....	165
Опачко Магдалина. ДИДАКТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ.....	168
Парфанович Андрій. ІСТОРИЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖСТАТЕВИХ СТОСУНКІВ МОЛОДІ.....	172
Патянок Оксана. СТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩОЇ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	176
Повідайчик Оксана. ФУНКЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	180
Поліщук Віра. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ США ДО ВИВЧЕННЯ ПОЛКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	183
Поліщук Юрій. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ВАЖЛИВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	186
Попадяч Олена. МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІКИ, ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	189
Попик Юрій. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕГРОВАНИХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ.....	193
Постригач Надія. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ, ОРІЄНТОВАНОЇ НА ШКОЛУ В ГРЕЦІЇ	197
Розлуцька Галина. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЖУРНАЛУ «ДУШПАСТИР»	200
Розман Ірина. ТЕОРЕТИКО-ЛІТЕРАТУРНІ ПОНЯТТЯ: НЕОБХІДНІСТЬ РОЗУМІННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ТА ЯВИЩ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ.....	204
Рокосовик Наталя. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	207
Романишина Оксана. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	210
Романовська Людмила. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	214
Рум'янцева Катерина. ВПРОВАДЖЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ	217
Рюль Вікторія, Бартош Олена. МОБІЛЬНІСТЬ МОЛОДІ НА ПОГРАНИЧЧІ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ, ПОЛЬЩІ ТА УГОРЩИНИ).....	221
Савельчук Ірина. СУБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ	226
Сивохоп Едуард. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	

Розман Ірина Іллівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедра філологічних дисциплін
Мукачівський державний університет, м.Мукачеве, Україна

ТЕОРЕТИКО-ЛІТЕРАТУРНІ ПОНЯТТЯ: НЕОБХІДНІСТЬ РОЗУМІННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ТА ЯВИЩ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ

В статті розкрито проблему вивчення теоретичних понять на уроках зарубіжної літератури, яка за законами художньої творчості є спеціальною наукою що взаємодіє з естетикою, літературознавством і займається вивченням та узагальненням літературознавчих законів, без опори на які не може бути повноцінного розуміння художнього твору. Сфокусовано питання на значущість і доцільність поетичного висвітлення основних категорійних понять при вивченні теоретичного мовного апарату у загальноосвітніх закладах.

Ключові слова: теорія літератури, методичні розробки, поетичність, категорійні поняття.

Вступ. Опанувати складні питання теорії літератури, які знайшли відображення у програмах з предмету, котрий враховує шкільну специфіку й вимоги викладання зарубіжної літератури, допомагає теоретико-літературний курс (5-11 класи). Немає потреби говорити про те, наскільки насправді важливим і потрібним є для школи згаданий теоретичний курс, адже кожний учитель, та й учні, особливо старших класів, прекрасно орієнтуючись у творі, не кажучи вже про його фаховий аналіз, без опори принаймні на якийсь теоретичний мінімум подібних знань, засвоїти його просто не можуть. Відповідно, чим глибшим буде цей «мінімум», чим більше він буде прагнути до «максимуму», тим ґрунтовнішим і кваліфікованішим він буде, тим, зрештою, повнішим і чіткішим буде уявлення учня про цей твір, про характер зв'язаного з ним авторського задуму та оригінальність форми його художнього втілення – до чого, в кінцевому рахунку, ми і прагнемо, вивчаючи твори художньої словесності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні принципи і прийоми вивчення елементів теорії літератури в школі обґрунтовані у фундаментальних працях академіка С. Голубкова. Висвітлюють особливості вивчення теоретико-літературних понять науковці С. Васильєв, О. Галич, В. Назарець; відомі психологи Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, Д. Сльконін, О. Леонтьєв, Н. Молдавська, О. Нікіфорова, С. Рубинштейн, М. Талізина, які у своїх працях аналізують механізм і специфіку поетичного процесу формування теоретичних понять в учнів. У методиці викладання зарубіжної літератури проблеми вивчення теоретико-літературних питань досліджували О. Бандура, О. Богданова, Г. Беленький, Г. Іонін, Н. Корст, Є. Пасічник, М. Рибнікова, Б. Степанішин [2].

Визначення мети та завдань дослідження полягає у розгляді значення засвоєння теоретичних понять у системі уроків зарубіжної літератури для глибшого розуміння специфіки художньої літератури як мистецтва слова.

Виклад основного матеріалу. За навчальною програмою у кожному класі відведена певна кількість годин на вивчення теоретичного курсу. Але існує одне «але». На вивчення даної інформації відводяться окремі фрагментарні, епізодичні матеріали, які викладені по статтях історико-літературного та методичного характеру. Ще одна, не зовсім зручна, подача матеріалу: ці відомості, як правило, подаються у контексті конкретних методичних розробок і, відповідно, їм підпорядковуються, що ослаблює увагу до власне теоретичних їх аспектів та проблем з ними пов'язаних.

Працюючи над вивченням теорії літератури, не-

обхідно звернути увагу на те, що в одних рекомендаціях або методичних статтях використовується термін «сюжет», в інших – оформлюється як фабула, або в межах однієї статті «вільно» користування певним терміном зумовлює логічні суперечності. Таке «різночитання» може спричинити неминучі наслідки, хоча б навіть в силу різниці в можливих теоретичних підходах; неухильність до самої їх проблеми сприяє накопиченню тієї «критичної маси», за якою літературознавче поняття, просто дискредитується і втрачає в очах учнів будь-який поняттєвий зміст. Вчителі-практики, пояснюючи той чи інший термін, не завжди враховують простий і очевидний факт: теорія літератури, як і будь-яка наука, не стоїть на місці і постійно розвивається. Досить часто вчителі спираються на суттєво застарілі теоретичні відомості, що не враховують сучасних концепцій та тенденцій розвитку літературознавчої науки [3].

Але ця робота по формуванню понять, так само як і всі інші види навчальних занять, повинна бути поставлена в тісний зв'язок з загальними завданнями. В іншому разі вона ризикує перетворитися в порожній формалізм. Така небезпека існує, і вчитель літератури, якщо тільки він стане розглядати формування теоретико-літературних понять в учнів як особливий розділ роботи, що стоїть поряд з вивченням творів і з розвитком мови, може або занадто поверхнево ознайомити учнів з теорією літератури, або не встигнути проаналізувати практичний матеріал, тобто, здійснити пообразний аналіз художнього твору, чи проблемно-тематичний, чи «вслід за автором». Саме тому ця робота по формуванню понять, так само як і всі інші види навчальних занять, повинна бути поставлена в тісний зв'язок з загальними завданнями.

У розкритті певного теоретичного поняття необхідно дотримуватися такої послідовності: накопичення фактів, характеристика літературних явищ; загальне уявлення про ознаки цього явища; визначення поняття або встановлення його характерних ознак; закріплення істотних ознак поняття або його визначення; застосування поняття при аналізі конкретного літературного явища; подальше розвитку поняття, збагачення його новими ознаками.

Важливим складовим елементом шкільного курсу зарубіжної літератури виступає її теоретико-літературна частка, спрямована на послідовне формування у учнів уявлень про коло основних літературознавчих понять і, зокрема тих, які необхідні для шкільного аналізу художніх текстів і специфіки світового літературного розвитку.

Підготовка до зустрічі з художнім текстом містять, як правило, історичну, біографічну та загальнокультурну інформацію. Учень-логік, схильний до аналітичного сприйняття, зафіксує це у свідомості як перелік окремих положень, котрі стосуються даної

теми. Учень з переважаючим інтуїтивним та цілісним сприйняттям отримує переважно загальне уявлення, не стільки факти та закономірності, скільки емоційні враження. Слабовстигаючі діти, ймовірно, взагалі вбачають у даному етапі уроку лише жадану паузу в опитуванні. Решта ж, як правило, намагається запам'ятати, щоб передбачити, що саме жадає почути від них учитель стосовно почутого на уроці [3].

Не ознайомивши учнів з такими поняттями як стиль, манера, особливість, напрям, характер, портрет неможливо дати оцінку літературним героям (наприклад, Гобсеку, Дервілю, пані Боварі, Пампушці, Квазімода, Чайльд Гарольду, Шерлоку Холмсу; напрямам: романтизм, барокко, Відродження, сюрреалізм, авангардизм, модернізм, ессе).

Загальна структура теоретичного матеріалу передбачає групування кола літературознавчих понять, що вивчаються у школі в 5-ти великих розділах. Матеріал кожного з них, в свою чергу, групується в окремі тематичні блоки – тобто ті внутрішні підрозділи, на які діляться розділи курсу (наприклад, розділ другий «Літературно-художній твір і елементи його побудови» вбирає до себе 5 підрозділів: 1. Літературно-художній твір; 2. Змістова організація літературно-художнього твору; 3. Сюжетно-образна організація літературно-художнього твору). Кожен з підрозділів має також і власну структуру, яка продовжує і поглиблює принцип систематизації і групування матеріалу по основних тематичних блоках літературознавчих понять (наприклад, «Сюжетно-образна організація літературно-художнього твору» виділяються

(цифрами після крапок у порядку нумерації).

Основна перевага такої форми групування і подачі матеріалу полягає в тому, що вона дає послідовне і систематизоване уявлення про комплекс основних літературознавчих понять, більш чітко і «рельєфно» окреслює місце і роль кожного із структурних елементів твору і літературного процесу в загальній системі і картині історичного розвитку літератури. Чітка структурованість і відносна «самодостатність» та «завершеність» кожного із внутрішніх елементів підрозділів курсу дає змогу користуватися ними як словником, тобто працюючи з тим або іншим поняттям поза загальним контекстом курсу. З іншого боку, курс орієнтований і на дотримання послідовності та зв'язності викладу матеріалу, співвіднесеності всіх його окремих часток із загальним цілим, що одночасно надає йому форми систематизованого навчального посібника[4].

Висновки. Викладений матеріал доводить, що сформований таким чином теоретичний резерв сприймається вчителем як перспектива творчого розвитку їхніх учнів і одночасно як той науковий потенціал, яким вони зможуть користуватися при підготовці до вступу у вищий навчальний заклад, а також при вивченні вузівських курсів «фольклору», «вступу до літературознавства», «теорії літератури». Перспективи подальших розвідок даного питання спонукає до більш ґрунтовного вивчення теоретико-літературних понять та глибшого їх використання при вивченні та аналізі художніх творів.

Список використаної літератури

1. Богосвятська А.І. Особливості вивчення теоретико-літературних понять / А.І.Богосвятська // Зарубіжна література в школах України. – 2014. – № 10. – С.22-28
2. Мірошніченко Л.Ф. Формування теоретико-літературних понять на уроках зарубіжної літератури: Методичний лекторій для вчителів зарубіжної літератури / Л.Ф.Мірошніченко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2004. – № 2. – С. 13-18.
3. Ніколенко О.М. Особливості вивчення понять теорії літератури в старших класах / О.М.Ніколенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2003. – №6.
4. Ніколенко О.М. Особливості вивчення понять теорії літератури у середніх класах / О.М.Ніколенко, В.І.Мацатура // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2003, № 11-12
5. Пантелеєва В.В. Секрети мого педагогічного успіху / В.В.Пантелеєва // Зарубіжна література в школах України. – 2014. – № 2. – С.14-15

Розман Ірина

кандидат педагогічних наук, старший преподаватель
кафедра филологічних дисциплін
Мукачевський державний університет, г.Мукачево, Україна

ТЕОРЕТИКО-ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПОНЯТИЯ: НЕОБХОДИМОСТЬ ПОНИМАНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ЯВЛЕНИЙ ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕССА

В статье раскрыта проблема изучения теоретических понятий на уроках зарубежной литературы, которая по законам художественного творчества является специальной наукой и взаимодействует с эстетикой, литературоведением и занимается изучением, обобщением литературоведческих законов, без опоры на которые не может быть полноценного понимания художественного произведения. Сфокусирован вопрос на целесообразность поэтапного освещения основных категориальных понятий при изучении речевого аппарата в учреждениях.

Ключевые слова: теория литературы, методические разработки, поэтапность, категориальные понятия.

Rozman Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Senior Lecturer
Department of Philological Sciences
Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

THEORETICAL-LITERARY CONCEPTS: THE NECESSITY TO UNDERSTAN THE WRITINGS AND LITERARY PROCESS PHENOMENA

The article has been focused on the problematics of studying the theoretical concepts at World Literature classes,

which is a special science interacting with the aesthetics and literature studies. It investigates and generalizes the literary fundamentals which ensure the complete understanding of literary work as well as the issues dealing with the importance and relevance of a phased coverage of basic categorial concepts in the study of theoretical terminology apparatus in educational establishments have been highlighted. Unfortunately, literary competence is the weakest school domain. At times, the teachers are not competent in theoretical material and do not know the development methods used for efficient students' understanding of literature aesthetic fundamentals. In practice, one may observe the outrances of a teacher: the explanation of theoretical concept turns into some "abstract notion", or is totally excluded from the classroom activity, where fiction analysis becomes a shallow philosophizing, sensory delight demonstration accompanied by a "flow of opinions about". Neglecting this methodology, lesson will be reduced to announcing the writer's biography external facts and the "explanatory reading" of the text composition. There's no chance to understand it, or what more - to evaluate. Hence, there we come to conclusion: the World Literature teacher, who deliberately ignores the questions of literary theory at classes, actually uses them, although unconsciously or unsystematically. To get the fiction reading competence one must obtain knowledge about it, its nature and characteristics.

Key words: Literature Fundamentals, method research, phased, category concepts.